

Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Children, Young People and Education Committee

Jeremy Miles AS

Gweinidog y Gymraeg ac Addysg

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN
SeneddPlant@senedd.cymru
senedd.cymru/SeneddPlant
0300 200 6565

Welsh Parliament

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN
SeneddChildren@senedd.wales
senedd.wales/SeneddChildren
0300 200 6565

19 Rhagfyr 2023

Canlyniadau PISA

Annwyl Jeremy,

Rydym yn ysgrifennu am ganlyniadau'r Rhaglen Ryngwladol Asesu Myfyrwyr (PISA) a gyhoeddwyd ar 5 Rhagfyr, a'r mater ehangach o wella ysgolion a chodi safonau.

Canlyniadau PISA

Fel y gwnaethoch gydnabod yn eich **datganiad**, mae canlyniadau Cymru yng nghylch PISA 2022 yn siomedig, yn enwedig o ystyried y gwelliant a ddangoswyd yng nghylch 2018. Rydym yn nodi:

- Gostyngodd sgoriau Cymru ym mhob un o'r meysydd pwnc, sef mathemateg, darllen a gwyddoniaeth. Ym mhob un o'r tri achos, roedd y gostyngiad yn ystadegol arwyddocaol ac roedd yn fwy na'r gostyngiad yn sgoriau tair gwlad arall y DU.
- Mae sgoriau Cymru yn sylweddol is na chyfartaledd y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD); daw hyn ar ôl i Gymru 'ddal i fyny' gyda chyfartaledd yr OECD yn 2018.
- Sgoriau Cymru yw'r isaf yn y DU o hyd, ym mhob un o'r meysydd pwnc.
- Byddai Cymru wedi methu'r targed o gyrraedd 500 pwynt ym mhob un o'r tri maes pwnc, a osodwyd yn 2014 ac a ddaeth i ben yn 2022, o gryn bellter. Byddai hefyd wedi methu'r targed

gwreiddiol, a osodwyd yn 2011 ac a ddaeth i ben yn 2014, o fod ymhlith yr 20 gwlad uchaf yn PISA.¹

Wrth edrych ar fylchau cyrhaeddiad, nodwn fod y bwch o ran cyrhaeddiad rhwng disgyblion o'r cefndiroedd mwyaf difreintiedig a'r cefndiroedd lleiaf difreintiedig yn llai yng Nghymru nag ar gyfartaledd ar draws gwledydd OECD ym mhob un o'r tri maes. Rydym hefyd yn nodi bod gan Gymru ddysgwyr sy'n "wydn yn academiaidd" - hynny yw, eu bod yn chwarter isaf mynegai statws economaidd, cymdeithasol a diwylliannol PISA ond yn perfformio yn y chwarter uchaf. Fodd bynnag, mae bylchau sylweddol yn parhau rhwng disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a disgyblion eraill - 48 pwynt mewn mathemateg, 42 pwynt mewn darllen a 48 pwynt mewn gwyddoniaeth. Gallwn weld ym maes darllen fod hyn wedi lledaenu o 34 pwynt yn 2018.²

Roedd gan Gymru lai o gyflawnwyr uwch yn PISA na gwledydd eraill. Cyfran y dysgwyr yng Nghymru a gyflawnodd ar y lefelau hyfedredd uchaf, Lefel 5 neu 6, oedd:

- 6% ym maes mathemateg, sy'n sylweddol is na'r cyfartaledd OECD, sef 9%;
- 5% ym maes darllen, sy'n sylweddol is na chyfartaledd yr OECD, sef 7%; a
- 6% ym maes gwyddoniaeth, sy'n sylweddol is na chyfartaledd yr OECD, sef 7%.³

Ar ben hynny, mae'r canlyniadau ar gyfer Cymru yn dangos bod y bwch rhwng y disgyblion sy'n perfformio orau (90fed canradd) a'r disgyblion â'r perfformiad isaf (10fed canradd) yn PISA wedi lledaenu ym mhob un o'r tri maes yn 2022, o gymharu â 2018. Yn anffodus, nid yw hyn yn adlewyrchu gwelliant ymhlith ein perfformwyr gorau, ond gostyngiad mwy yn y perfformwyr isaf na'r gostyngiad yn ein perfformwyr gorau. (Fodd bynnag, gwnaeth y 90fed sgôr canradd mewn gwyddoniaeth aros yr un fath.) Mae'r bwch, fodd bynnag, yn fwy cul nag yn nhair gwlad arall y DU mewn mathemateg a gwyddoniaeth. Unwaith eto, mae hyn oherwydd bod y gwahaniaeth rhwng ein cyflawnwyr uchaf yn fwy na'r gwahaniaeth rhwng ein cyflawnwyr isaf.⁴

1. Byddem yn croesawu eich barn ar unrhyw syniadau pellach sydd gennych ynglŷn â'r hyn sydd angen ei wneud i fynd i'r afael â rhai o'r materion hyn.

Mesurau perfformiad addysg eraill

Rydym yn llwyr ymwybodol nad PISA, wrth gwrs, yw'r unig fesur o lwyddiant mewn addysg. Mae'r cymwysterau y mae pobl ifanc yn eu hennill wrth adael yr ysgol neu'r coleg yn parhau i fod yn fesur

¹ [Llywodraeth Cymru, PISA 2022: Adroddiad Cenedlaethol Cymru, adroddiad ymchwil, Rhagfyr 2023](#)

² [Llywodraeth Cymru, PISA 2022: Adroddiad Cenedlaethol Cymru, adroddiad ymchwil, Rhagfyr 2023](#)

³ [Llywodraeth Cymru, PISA 2022: Adroddiad Cenedlaethol Cymru, adroddiad ymchwil, Rhagfyr 2023](#)

⁴ [Llywodraeth Cymru, PISA 2022: Adroddiad Cenedlaethol Cymru, adroddiad ymchwil, Rhagfyr 2023](#)

arwyddocaol iawn o hyn. Mae'n siomedig felly gweld bod data TGAU ar gyfer 2023, a gyhoeddwyd yr wythnos diwethaf, yn dangos bod y bwlch cyrhaeddiad amddifadedd wedi ehangu yn ystod y pandemig (2018/19 i 2022/23), ar ôl ehangu eisoes yn ystod y blynyddoedd diwethaf cyn y pandemig (2015/16 i 2018/19):

- Ehangodd y gwahaniaeth rhwng cyfran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a disgyblion eraill sy'n ennill graddau TGAU A*-A, o 14.6 pwynt canran yn 2015/16 i 14.8 pwynt canran yn 2018/19, ac i 16.7 pwynt canran yn 2022/23.
- Ehangodd y gwahaniaeth rhwng cyfran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a disgyblion eraill sy'n ennill graddau TGAU A*-C, o 24.9 pwynt canran yn 2015/16 i 28.1 pwynt canran yn 2018/19, ac i 29.8 pwynt canran yn 2022/23.
- Ehangodd y gwahaniaeth rhwng cyfran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim sy'n ennill graddau TGAU A*-G, o 2.6 pwynt canran yn 2015/16 i 5.7 pwynt canran yn 2018/19, ac i 7.7 pwynt canran yn 2022/23.⁵

Mae data eraill a gyhoeddwyd yn ddiweddar ar yr asesiadau wedi'u personoli a gymerwyd gan ddisgyblion ym Mlynyddoedd 2 i 9 hefyd yn dangos gostyngiad, sy'n cyd-fynd â'r pandemig, o ran lefelau darllen a rhifedd.⁶ Nodwn, yng ngoleuni hyn, eich bod wedi cyhoeddi Cynllun Mathemateg a Rhifedd newydd⁷, a phe cyn cymorth llafaredd a darllen wedi'i ddiweddarau⁸.

Roedd y gostyngiad yn arbennig o wir yn y Gymraeg lle roedd lefelau darllen disgyblion yn 2022/23 11 mis ar gyfartaledd y tu ôl i lefelau disgyblion o'r un oed yn 2020/21 (pedwar mis oedd y gostyngiad yn achos darllen Saesneg).

2. Ydych chi wedi nodi'r rhesymau am y gwahaniaeth hwn mewn perfformiad rhwng y Gymraeg a Saesneg?

3. Pa gamau ydych chi'n eu cymryd i fynd i'r afael â'r bwlch a'i gau?

Ein gwaith

Fel y gwyddoch, rydym yn cynnal darn o waith dros dymor cyfan y Senedd yn craffu ar weithredu diwygiadau addysg allweddol, sef y cwricwlwm newydd ac ADY. Rydym yn cydnabod bod y rhain yn offer allweddol wrth ysgogi gwelliannau yn system addysg Cymru. Rydym yn gwybod hefyd y bu ymdrechion ers blynyddoedd lawer gyda'r nod o godi safonau a lleihau anghydraddoldebau, fel yr

⁵ [Llywodraeth Cymru, Canlyniadau arholiadau: Medi 2022 i Awst 2023 \(dros dro\), 5 Hydref 2023](#)

⁶ [Llywodraeth Cymru, Patrymau cyrhaeddiad mewn darllen a rhifedd: o 2018/19 i 2022/23, 23 Tachwedd 2023](#)

⁷ [Llywodraeth Cymru, Cynllun mathemateg a rhifedd 2023, 29 Tachwedd 2023](#)

⁸ [Llywodraeth Cymru, Datganiad Ysgrifenedig: Dull ysgol gyfan ar gyfer llafaredd a darllen, 23 Mawrth 2023](#)

adlewyrchir ar hyn o bryd gan amcan y Rhaglen Lywodraethu a'ch cenhadaeth genedlaethol o "safonau a dyheadau uchel i bawb".

Yn ogystal â'n gwaith craffu parhaus ar y cwricwlwm a diwygio ADY, rydym yn debygol o wneud rhywfaint o waith penodol yn edrych ar safonau ysgolion. Fodd bynnag, cyn i ni ddechrau'r gwaith hwnnw, rydym wedi eich gwahodd i sesiwn graffu gyffredinol ar 28 Chwefror 2024. Byddai'n ddefnyddiol cael eich ymateb i'r llythyr hwn cyn y sesiwn hon, yn enwedig eich ymateb i'r sylwadau a wnaed yma, yn enwedig nawr eich bod wedi cael cyfle i ddadansoddi a myfyrio ar ganlyniadau PISA. Byddai'n dda gennym felly gael eich ymateb erbyn dydd Gwener 17 Chwefror.

Yn gywir,

Jayne Bryant AS
Cadeirydd

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

